

Nagy Ivett

Az európai (integrációs) és globális kábítószer-bűnözés aktuális kérdései

Bevezetés

A kábítószer-bűnözés többéves vizsgálata jelent számomra kihívást és egyben tapasztalatszerzést is. Az eddigiek alapján elmondhatom, hogy a kábítószer-bűnözés kutatása rendkívül sokszínű és sokrétű, aminek eredményeként évről évre más-más aspektusból vizsgálódom. Kezdetben leginkább a hazai büntető-eljárásjogi törvény befolyását kutattam a kábítószer-bűncselekmények tekintetében. Majd a kapott kutatási eredmények alapján elkerülhetetlen volt a kutatás kiterjesztése nemzetközi szintre.

A kutatási eredményeim tükrében újabb célkitűzésem volt, hogy egyes területeken szélesítsem, és más területeken konkretizáljam az addig megállapított tényeket. Így a rendőrségi információcsere, műveleti együttműködés az amerikai szövetségi ügynökségekkel a nemzetközi szervezett bűnözés – különös tekintettel a kábítószer-bűncselekmények – elleni harc terén, továbbá hazánk együttműködése az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatalával, valamint az osztrák társhatóságok működése kiemelt szerepet kapott a kutatás során.

Hipotézisként fogalmaztam meg a kutatás kezdetén – az eddig megállapított kutatási eredmények tükrében – az alábbiakat:

- a Magyarországon folytatott kábítószer-bűncselekmények nyomozását elősegíti a napjainkban is folyamatban lévő integráció, valamint a globalizáció;
- a nemzetközi bűncselekmények – különös tekintettel a kábítószer-bűncselekményekre – felderítését és nyomozását nehezíti az eltérő nyelvek alkalmazása, az anyagi lehetőségek különbözősége, a nemzeti eljárások sokszínűsége.

Kutatási módszerként az elmúlt évekkel ellentétben az interjúk készítését választottam angol nyelven olyan személyekkel, akik a szakmában érintettek.

Az interjúalanyok között szerepeltek olyan hivatásos nyomozók, nemzetközi szervezetek vezetői, akik Ausztriában, Bécsben foglalkoznak nemzetközi bűncselekményekkel, valamint interjúalanyom volt többek között az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatal¹ egyik kutatója és az Amerikai Egyesült Államok Kábítószer-ellenes Hivatalának² két ügynöke is.

Eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy mennyire meghatározó és kamatoztatható egy jól megtanult elmélet, nyelv, törvény vagy jogszabály. A szervezett bűnözés elleni fellépés kihívást rejt magában, az ezzel való megbirkózáshoz, úgy vélem, fontos, hogy generációk működjenek együtt, hiszen a tapasztalatok átadása nem egyirányú, nyitott gondolkodás nélkül a nemzetközi együttműködés és a nemzetközi bűncselekmények elleni harc szinte lehetetlen.

A dolgozatban kifejtem a kutatás során megállapítottakat, hangsúlyt kapnak az aktuális kérdések és a napjainkban felmerülő olyan akadályok, amelyek leküzdésére javaslatok megfogalmazására kerül sor.

Globalizáció

Globalizáció alatt olyan egységesedést értünk, amely kezdetben csak a nyugati országokhoz való felzárkózásban jelent meg a történelem során, majd később egy világszintű civilizációhoz való közeledést jelentett. A globalizáció sokszínűségén belül van pénzügyi, gazdasági, kulturális, nyelvi, de idesorolható az információs globalizáció is. Ezzel az egységesedéssel együtt járt, hogy létrejöttek nemzetek közötti megállapodások (például vámegyezmények) és olyan nemzetek felett álló intézmények, amelyek segítik a globalizáció folyamatának zökkenőmentes alakulását.³ A globalizáció számos kihívást támasztott a rendszet irányába is az elmúlt körülbelül két évtizedben.

A 21. századra a globalizáció során megjelenő új jelenségek következtében olyan kockázatok, kihívások jelentkeztek a bűnüldözés számára, mint a szervezett bűnözés felerősödése, a kiberbűnözés fenyegetettsége, a migráció, az ipari-technológiai forradalom hatására bármilyen okmány, valuta, termék hamisítása, terrorizmus általi fenyegetettség, árvíz, édesvízhiány, és számos más

¹ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC).

² Drug Enforcement Administration (DEA) (United States Department of Justice).

³ Fidrich Róbert: *Globalizáció és környezet*. Budapest, Magyar Természetvédők Szövetsége, 2002.

kihívás jelentkezhetsz még.⁴ A rendvédelmi szervek folyamatos „harcot vívnak” e jelenségekkel, de már nyilvánvalóvá vált, hogy ez a folyamat nem ér véget, így kénytelenek tartani a lépést a globalizáció által támasztott kihívásokkal.

Integráció

Maga az integráció szó több különálló résznek, területnek az egységét, összeolvadását, beolvadását fogja jelenteni. Az integráció jó példája az Európai Unió létrejötte, amelynek célja, hogy az Unióban részes országok úgy integrálódjanak, hogy az egyes nemzetek, nemzetállamok ne szűnjenek meg, az országok a nemzeti érdekeiket megőrizték és ápolják. Az Európai Unió számos érték és cél megvalósítását tűzte zászlajára, ilyen érték például a szabadság, az egyenlőség, a demokrácia, valamint a célok között szerepel a belső piac működtetése, a kulturális és nyelvi sokszínűség megővése, a tudományos-technikai haladás előmozdítása.⁵

Az Európai Unió belüli valamennyi tagállam célul tűzte ki, hogy a tagállamok közös erővel egy biztonságosabb Európai Uniót teremtsenek. Itt említem meg az Európai Parlament és a Tanács 513/2014 EU rendeletét,⁶ amelynek művelési célkitűzései között szerepel többek között „az uniós országoknak a határokon átnyúló bűnözés megelőzésére és az azzal szembeni küzdelemre irányuló képességének megerősítése”, és ami még jelen dolgozat szempontjából kiemelkedően fontos, „az együttműködés előmozdítása az uniós országok bűnüldöző hatóságai (rendőrség, vámhatóság stb.), valamint az EU országai és az Európa között”.⁷

Kérdésként merül fel leginkább az, hogy a rendelet hatálybalépése óta, azaz 2014 óta ezek a célok megvalósultak-e, amennyiben igen, kellően hatékonyan és rugalmasan működnek-e. Visszacsatolva a globalizációhoz az integráció szempontjából is releváns, hogy vajon tudok-e hasznos válasszal szolgálni a szakma

⁴ Sallai János: A globalizáció rendészeti kihívásai. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2013. 37–41.

⁵ *Célok és értékek. Az Európai Unió hivatalos portálja.*

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 513/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról és a 2007/125/IB tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről.

⁷ *Egy biztonságosabb EU: rendőrségi együttműködés és válságkezelés.* 2014.

számára a mindkét jelenség kapcsán felmerült problémákkal kapcsolatban. Az interjúkészítések során kerestem ezekre a választ, a felállított hipotézisekre támaszkodva.

Nemzetközi szervezett bűnözés, különös tekintettel a kábítószer-bűncselekmények elleni harcra

Mára már rendőrségi feladattá vált a szervezett bűnözői csoportok feltérképezése, beazonosítása, bomlasztása és felszámolása, ezzel együtt ugyanúgy jelent nemzetbiztonsági tevékenységet is. A magyar hatóságok a szervezett bűnözés vonatkozásában, fókuszálva a kábítószer-bűncselekményekre, a nyomozások kapcsán orosz, török, arab, ukrán és albán külföldi szervezett bűnözői csoportokkal találkoznak leginkább. A kábítószeres bűncselekmények esetében javarészt szervezett bűnözői csoportok vesznek részt a kábítószer-csempészetben, így nagyon lényeges, hogy a szomszédos országokkal megfelelő legyen az együttműködés, ezen belül a kommunikáció, segítsék egymás munkáját, tekintettel arra, hogy több tagállam is érintett a csempészetben. Kiemelten fontos, hogy a határátkelőhelyeken a hazai társhatóságokkal az együttműködés is összehangolt legyen. Példaként a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a rendőrség közös munkáját említeném. Kutatásom részét képezi a határokon átnyúló együttműködések hatékonyságának, eredményességének vizsgálata, amelynek kapcsán a közös nyomozócsoport (*Joint Investigation Team, JIT*) megalakulását említem mint kardinális eredményt. A közös nyomozócsoport lehetőséget biztosít, hogy összehangolt legyen az együttműködés a tranzakcióban érintett országok között. Így válik egyre inkább hangsúlyossá a nyomozati szak. Mindamellet a közös nyomozócsoport előnyösebb, mint a hagyományos együttműködés, mivel lehetőségük van a részes tagállamoknak közvetlen információ- és bizonyítékgyűjtésre⁸. Ha felmerül a közös nyomozócsoport kérdésessége, akkor azt kell mérlegelni, hogy szakmailag valóban szükség van-e közös nyomozócsoportokra, indokoltságának mértékét, szabályozásának szükségességét is fontos megállapítani. Innen következik, hogy csak annak érdekében lehet létrehozni, ha a csoportot létrehozó hatóságok egy vagy több tagállamban folytatnak nyomozást. „A JIT-et olyan esetekben lehet létrehozni, amikor a bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozás során egy tagállamnak bonyolult és nagy ráfordítást igénylő,

⁸ <http://ugyeszseg.hu/az-eurojust-es-a-kozos-nyomozo-csoportok-jits-tevekenysegerol/>

más tagállamot is érintő nyomozást kell folytatnia, vagy több tagállam folytat olyan bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozást, amelyek körülményei az érintett tagállamok összehangolt és egyeztetett fellépését teszik szükségessé.”⁹

Visszatérve a kábítószer-bűnözésre elmondható, hogy az elmúlt néhány évtizedben egyre inkább erősödött az igény, nemzetközi együttműködés keretében, az egységes drogpolitika kialakítására az országok között. Célokat kellett megfogalmazni, amelyeket minél hamarabb szükséges volt megvalósítani.

A hipotézisekre épülő kutatás eredményei

A kutatás kezdetén felállított hipotézisek kapcsán fontos volt, hogy jól válaszszam meg a kutatási módszerem, és amikor az eredményeket értékelem, akkor a dolgozatban mindenképp egy reprezentatív képpel szolgáljak. Ezért úgy döntöttem, hogy az interjúkészítést választom olyan interjúalanyokkal, akik a szakmát képviselni tudják a saját területükön. Az interjúkészítések során fontos volt számomra, hogy biztosítsam az anonimitást, valamint hogy az interjúalanyokat egyáltalán ne befolyásoljam semmilyen irányba, önálló véleményt alkossanak a témával kapcsolatban. Az interjúk angol nyelven folytak. A következőkben az adott hivatalok/ügynökségek képviselőivel készített interjúk során megállapítottakat írom le.

Federal Bureau of Investigation

Kérdésként merülhet fel, hogy hogyan jelenik meg az FBI (*Federal Bureau of Investigation*), azaz a Szövetségi Nyomozó Iroda Magyarországon vagy egyáltalán az Európai Unión belül. A kutatásom elején megfogalmaztam, hogy szükséges olyan szervezeteket, hivatalokat is megkeresni, tevékenységüket vizsgálni, amelyek nem köthetők az Európai Unióhoz, mégis jelen vannak európai uniós tagállamokban.

Mi a célja ezzel az FBI-nak? Fő célja, hogy az Amerikai Egyesült Államokat megvédje már több mint hét évtizede azáltal, hogy ügynököket küld a tengeren túlra, akik információcserét folytatnak a világ legfontosabb rendészeti, hírszerző

⁹ Szijártó István: Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoportokban. *Ügyészek Lapja*, 26. (2019), 6. 59–73.

és biztonsági szolgálataival. Kölcsönös megállapodást kötnek az adott országgal, amihez az Egyesült Államok nagykövetsége biztosítja a szükséges feltételeket.

A kutatásom részét képezte egy általam szervezett kerekasztal-beszélgetés, amelynek kapcsán vendégként hívtam meg a hazánkban szolgálatot ellátó FBI-ügynököket, hogy megtudjuk, pontosan mivel foglalkoznak, meddig tartózkodik itt, és hogyan segíti a magyar bűnüldöző hatóságok munkáját. A kerekasztal-beszélgetés során elhangzott, hogy az együttműködést rendelettel hirdették ki 2000-ben az Amerikai Egyesült Államok Kormánya és Magyarország Kormánya között. Ez az Egyetértési Nyilatkozat. A Nyilatkozat tartalma szerint Magyarország és az Egyesült Államok a szervezett bűnözés megelőzése és visszaszorítása érdekében kiváló együttműködést ápol, amelynek része, hogy 1997. március 18. napja óta kölcsönös bűnügyi jogsegély van hatályban. A legnagyobb hangsúly az információcsere elmélyítésén van, mivel a fenyegetettség, a szervezett bűnözés nemzetközi terjedése mindkét felet érinti. Az Egyetértési Nyilatkozat tehát pontosan megfogalmazza az információcsere alapjait, illetve hátterét a két ország között. A hazánkban jelen lévő csoport három ügynökből, hat nyomozóból – köztük egy magyar nemzetiségű – áll. Feladatuk, hogy bármely hazai szerv részére segítséget nyújtsanak, az információk megfelelő áramlásában részt vegyenek, és biztosítani is tudják azt.

Kérdésre elmondta, hogy előfordult olyan eset is, amikor hamarabb rendelkezett az FBI magyar személyről információval, mint a magyar nyomozók, de jellemzően az amerikai személyeket figyelik, amihez, mint már fentebb írtam, minden adatbázishoz és nyilvántartáshoz rendelkeznek jogosultsággal. Céljuk, hogy ezeket a hátrányokat leküzdjék, és minden téren sikerüljön jól együttműködni a magyar munkatársakkal. Sok olyan hasznos információ hangzott el számomra, amely a kutatásomat segítette elő. A továbbiakban egy másik olyan hivatal bemutatására kerül sor, amelynek szintén nem az Európai Unión belül van a székhelye.

Drug Enforcement Administration

A DEA (*Drug Enforcement Administration*), azaz a Kábítószer-ellenes Hivatal az Amerikai Egyesült Államok Szövetségi-Igazságügyi Minisztériuma alá tartozó rendőri szerv. Az Amerikai Egyesült Államokban 239 belföldi hivatallal rendelkezik, valamint 68 országban 91 külföldi hivatala van. A kutatás szempontjából az európai régióon belüli hivatalok relevánsak. Az unión belül

dolgozó ügynökök feladata a regionális kábítószercsempész szervezetek elleni küzdelem.

Hazánkban nincs hivatala a DEA-nek, viszont a hazánkhoz legközelebbi Bécsben, Ausztriában igen, de Zágrábban és Varsóban is van közeli hivataluk. Ennek ellenére a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda (KR NNI) dolgozója a regionális együttműködésben maximálisan részt vesznek, rendszeres találkozókön szintén képviselik hazánkat.

Egy tanulmányút keretében, amely kifejezetten a kutatásom elmélyítése végett szerveződött, eltöltöttem Bécsben néhány napot. Utam során felkerestem a DEA bécsi hivatalát, angolul a DEA Vienna Country Office-t, ahol a hivatal vezetőjével és egy összekötő ügynökkel készítettem interjút.

1. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:
Country Attaché
DEA Vienna Country Office

2. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:
Special Agent
DEA Vienna Country Office

A két interjúalannal készített interjú során arra kerestem a választ, hogy mint nem EU-s hivatal hogyan működnek együtt az EU egyes tagállamaival, az itt eltöltött munkájuk során milyen jellegű előnyöket, illetve hátrányokat tapasztaltak, valamint miért döntött úgy az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma, hogy szükséges egy bécsi kirendeltség. Az interjú közben igyekeztem az információcserére fókuszálni, valamint annak hatékonyságára a DEA és az EU-s tagállamok között.

Az ügynökök elmondása alapján és az általuk tapasztalt személyes vélemény szerint az együttműködés a környező országokkal hatékonynak bizonyul mindaddig, amíg sor nem kerül a konkrét információcserére, amikor is már a DEA-tól megkapott adott információt minden ország a magáénak akarja tudni, és általa sikeres nyomozást elérni. Ennek ellenére az ügynökök szerint a legfontosabb minden országnak, többek között nekik is, az információcsere. Elmondták, hogy egy sorrend van felállítva munkájuk során, amelyben az első helyen az Amerikai Egyesült Államok érdekei és ügyeinek megoldása szerepel,

a második helyen pedig az országok támogatása, amely megjelenik információ, eszközök és emberek formájában. Kérdésekre elmondták, hogy a világ legtöbb nagyvárosában és a régiók központjában vannak hivatalok kiépítve.

Az interjúban igyekeztem az esetlegesen felmerülő problémákra is rávilágítani, amelyek kapcsán az alábbiakat fogalmazták meg:

- két olyan országot említettek meg Dél-Amerikában, ahol a legnehezebb az együttműködés, ez Kolumbia és Mexikó, ezekkel az államokkal egyebek között a politikai vezetés miatt sem egyszerű együttműködni;
- észrevételt tettek arra vonatkozóan, hogy a korrupció jelenléte veszélyezteti az információk átadását, például ilyen Szerbia és Koszovó;
- kérdést tettem fel az országok anyagi és technikai forrásairól, de szerintük nem anyagi vagy technikai támogatást nem kapnak az államok az adott állam felső vezetésétől, hanem a már meglévő forrásait nem jól vagy egyáltalán nem is használják ki;
- egyes kelet-európai országok kommunista felfogása miatt szintén nehezzé válik az együttműködés, nem hajlandók az információcserére és más együttműködésre sem, a rugalmasság hiánya pedig még inkább ahhoz vezet, hogy a DEA nem lesz hajlandó együttműködni;
- fentebb már említettem problémaként, de ismét felsorolom, hogy minden egyes ország magának akarja az ügyekben elért sikereket; továbbá
- az évről évre változó jogszabályok miatt nehéz elérni egy sikeres nyomozást, leginkább abban az esetben, ha több ország és a DEA is együttműködik, mivel az országok közötti jogharmonizáció kapcsán sincs állásfoglalás.

A leghamarabb megvalósítani kívánt cél, hogy Ukrajnában is egy régiós központot hozzanak létre, mivel maga Ukrajna is nagy kihívást jelent más EU-s tagállamoknak, de a DEA számára is.

A DEA Vienna Country Office és más országokban jelen lévő hivatalok is kizárólag az információcserére helyezik a hangsúlyt, mást nem biztosítanak az államoknak, valamint csak kábítószer-bűnözéssel kapcsolatos ügyekben végeznek munkát.

Kérdést tettem fel arról is, hogy Magyarországgal milyen gyakran és leginkább melyik szervvel dolgoznak együtt. Elmondták, hogy egyre gyakoribb az együttműködés, mivel a Balkánról érkező szállítmányok bizonyos része Magyarországon halad keresztül nyugat-európai országokba. Személyes kapcsolatban állnak az ügynökök a Nemzeti Nyomozó Irodán belül a Kábítószer

Bűnözés Elleni Osztállyal, valamint Magyarországon a Nemzeti Nyomozó Irodán belül jelen lévő FBI-kirendeltséggel. Kiemelték, hogy a személyes találkozók sokkal hatékonyabbak, mint a megkeresések vagy más információcsere-lehetőségek.

Az interjú végén hangsúlyozta mindkét ügynök, hogy ha valamennyi államot az motiválná, hogy az elkövető börtönben legyen, akkor az azt megelőző lépések is hatékonyabbak és gördülékenyebbek lennének. Elmondták, hogy sajnos többek között már Magyarország esetében sem az elkövetőorientáltság jelenik meg, mivel a bürokrácia megelőzi azt.

Landeskriminalamt Wien

*Landespolizeidirektion Wien
Republic of Austria*

A már korábban említett tanulmányút keretében sok időt tölthettem a Landeskriminalamt Wiennél, azaz az Osztrák Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál dolgozó felderítőkkal, nyomozókkal, akik kábítószer-bűncselekményekkel foglalkoznak.

Mindennapi munkájukba tekinthettem be, és párhuzamba állíthattam azt a magyar rendőri szervek munkájával. Fontos számukra a kapcsolatok ápolása, a „mindenhol jó, ha van egy ismerős” szlogen, mivel legtöbbször abban bíznak, hogy így újabb és bővebb információkhoz juthatnak a nyomozás során.

1. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:

Az Osztrák Szövetségi Bűnügyi Hivatal vezetője

Interjút készítettem az Osztrák Szövetségi Bűnügyi Hivatal egyik vezetőjével. Leginkább arról kérdeztem, hogy milyen az együttműködés a környező európai tagállamokkal, azon belül Magyarországgal, a gyakorlatban hogyan jelenik meg az együttműködés, illetve sikerül-e felvenni a harcot a kábítószer-bűnözéssel szemben. Az interjúban elmondta, hogy neki vannak pozitív és negatív tapasztalatai is Magyarországgal és a környező országokkal egyaránt. Az interjú során eléggé határozott és meglepő véleményt fogalmazott meg. Szerinte ők igyekeznek a nemzetközi találkozók és képzések számát növelni, és nagyon sok programnak ők adnak otthont, amelyre több országból is érkeznek. Elmondta,

hogy ennek ellenére más országok nem ajánlják fel a találkozók vagy a továbbképzések szervezését és fogadását, mindig azt várják el, hogy majd az osztrák kollégák ismételten megszervezik. Kérdésemre úgy válaszolt, ők már ezzel nem fognak foglalkozni a továbbiakban, amíg nem látják a hajlandóságot, hogy más ország is otthont adna az ilyen jellegű rendezvényeknek. Magyarországról úgy nyilatkozott, hogy habár az együttműködés például kábítószer-bűncselekmények vonatkozásában jól működik, és a kollégák tudnak együtt dolgozni, Magyarországot hibáztatja a legtöbb osztrák rendőr (beleértve a civil és egyenruhás rendőröket is).

A bűncselekmények száma jelentősen megnőtt, amire nem álltak készen, a garázdaságok, testi sértések száma szintén emelkedett, és a kábítószer-bűncselekmények szinte valamennyi típusának száma megugrott az elmúlt években. A régóta ott élő bécsi emberek félnek a tömegközlekedést használni, egyes pályaudvarokra, ha tehetik, nem mennek. Összefoglalva: a közbiztonság színvonala csökkent, amit megpróbálnak javítani, de úgy vélik, hogy ennél még több bevándorló fog érkezni Ausztriába, és ezért a kialakult helyzetért nagyrészt Magyarországot hibáztatják. A kábítószer-bűnözés kapcsán megfogalmazta, hogy az országon belüli kezelése is nagyon nehéz, mivel Bécsben például olyan boltokat lehet találni, amelyek más nyugat-európai országban is jelen vannak már, ahol kenderpalántákat, kendermagokat és más kenderrel kapcsolatos élelmiszereket, italokat és egyéb termékeket is lehet vásárolni. Az interjú végén összegzőként elhangzott, hogy noha nehéz kezelni a napjainkban kialakult helyzetet, a kormány és a Belügyminisztériumuk minden lehetséges támogatást megad a hatóságoknak.

Criminal Intelligence Service Austria

Republic of Austria

Federal Ministry of the Interior

Criminal Intelligence Service Austria

Bécsi tartózkodásom alatt a Bundeskriminalamt (BKA) osztrák szervéhez is ellátogattam, amely angolul Federal Criminal Police Office, magyarul pedig Szövetségi Bűnügyi Hivatal.

Ennek a szervnek talán a magyarországi megfelelője a KR NNI, mint az itt készített interjúk során kiderült, több ügyben is dolgoztak már együtt a két

szerv egyes osztályai. Interjúalanyaim között szerepelt az Europol Nemzeti Egység/Iroda (*Europol National Unit*) vezetője és két társa, az Interpol Iroda vezetője, valamint a Kábítószer Egység egyik szakértője, pontosabban koka-inszakértője.

4. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:
Head of Europol National Unit

5. számú interjúalany

Szolgálatellátás helye:
Europol National Unit

6. számú interjúalany

Szolgálatellátás helye:
Europol National Unit

A fenti három interjúalanyom láthatóan ugyanazon a területen végzi munkáját. Az interjúban elhangzott vélemények, álláspontok nagyon megegyezők voltak, mivel egy egységen belül dolgoznak és ugyanazokat, de legalább hasonlókat tapasztalnak. Feltettem azt a kérdést, hogy a tevékenységük lényegét hogyan foglalnák össze néhány mondatban, hogyan járulnak hozzá a bűncselekmények felderítéséhez. Az Osztrák Europol Nemzeti Iroda lehetőséget ad találkozók megszervezésére, ehhez a helyet biztosítják, és ha igény van rá, részt is vesznek azokon, hangsúlyozták, hogy nemcsak az Európai Unió tagállamainak van erre lehetőségük, hanem unión kívüli országok bevonása is megtörténhet. Számukra a nemzetközi együttműködés gördülékenységének biztosítása kiemelten fontos.

A jogharmonizációval kapcsolatban megfogalmazott kérdésekre úgy reagáltak, hogy az országok közötti jogszabályok harmonizációjának hiánya nekik nem tűnik fel, véleményük szerint nincs probléma az eltérő jogszabályokkal. A JIT-tel kapcsolatban elhangzott, hogy az országok nem igazán élnek ennek lehetőségével, ha tehetik, más módon oldják meg az információcserét.

Az interjúk során kitértem a SIENA- (*Secure Information Exchange Network Application*) csatorna hatékonyságára, amire úgy reagáltak, hogy annak egyre nagyobb jelentősége van, legyen szó megelőzésről vagy támogatásról a nyomozások során. Műveleti és stratégiai szempontok figyelembevételével „használgják” a SIENA-csatornát a tagállamok. A SIENA-csatorna lényege

véleményük szerint a gyors és hatékony információcsere. Nagyon hasznos és jelentős fejlődés ez a nemzetközi bűnügyi együttműködés terén.

Úgy vélik, hátrányként van jelen az angol szakmai nyelv beszélése, mivel a megkereséseket és az azokra adott választ angol nyelven kell írni, így előfordul, hogy nem mindig egyértelmű, mit szeretne a levél írója.

Az osztrák interjúalanyoknak a SIENA-rendszer hatékony működéséről alkotott véleménye alátámasztja azon hipotézisemet, amely szerint az integrációnak előnyei vannak. Így Magyarország – mint az Európai Unió tagja és ezáltal az Europol tagja is – több bűncselekmény felderítéséhez szükséges információhoz juthat a SIENA-rendszeren keresztül. Az már a másik oldala az éremnek, hogy mely hatóságok milyen szinteken használhatják a SIENA-rendszert, és az milyen mértékben érhetőel számukra, de összességében nagyon hasznos elektronikus levelezőrendszert épített ki az Europol, amely a kibervédelemhez is nagyban hozzájárul.

7. számú interjúalany

Szolgálatellátás helye:

Interpol Vienna

A bécsi Interpol Iroda egyik munkatársával is készítettem interjút, amelynek során hangsúlyozta, hogy az Europol és az Interpol miben más. Elmondta, hogy az Interpol megkeresésekkel foglalkozik többek között, az Europol pedig a beáramló információk koordinálásával, elemzésével. Az Interpolnak nagyon érzékenynek kell lennie, hiszen a világ számos országára, szokásokra, vallásra, eltérő jogi szabályozásokra tekintettel kell lenni. Nagyon fontos, hogy az adott országok értékeit helyezzék előtérbe.

Felmerült az információk megosztása az országokkal, de a bécsi munkatárs szerint ezzel nagyon óvatosan bánnak, mivel az információ felhasználásának számos lehetősége van, így ők döntenek, kinek mit adnak ki. Anyagi jellegű és más támogatást sem nyújtanak a tagállamoknak, valamint közös nyomozócsoportok szervezését, találkozók lebonyolítását sem vállalják. Összefoglalva viszont elmondta, hogy tevékenységük nem hozható párhuzamba az Europollal, mégis fontos, hogy minden országban legyen olyan személy, aki az Interpollal van kapcsolatban, hiszen a globalizáció hatására a legtöbb bűncselekmény már túlmutat az Európai Unión.

8. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:

Office 3.3 Drug-Related Crime

Cocaine Expert

Az osztrák kokainszakértővel készített interjújában elhangzott, hogy az EMPACT-*(European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats*, Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegetettség Ellen) találkozók mennyire hatékonyak a munkájuk során. Kiemelte, hogy az Europoltól kapott anyagi támogatások minden tagállamnak nagyon nagy segítséget jelentenek, és ezt bátran jelentette ki a többi tagállam nevében is.

Arra a kérdésre, hogy a JIT-ek, azaz a közös nyomozócsoportok megszervezése mennyire hatékony, úgy válaszolt, hogy véleménye szerint egy-egy JIT megszervezése nagyon sok időt vesz igénybe. Ezért inkább azt választják, hogy ha ők is tehetik, és a másik ország vagy országok is beleegyeznek, a találkozókat egy adott napon megrendezik, és egy-egy tolmáccsal együtt megtörténik az információcsere. Amire azt a kérdést tettem fel, hogy miért szükséges a tolmács jelenléte, ha angol nyelven is folyhatnak a megbeszélések. Erre azt válaszolta, hogy nagyon sok közép-európai országban dolgozó kolléga nem beszél jól az angol nyelvet, vagy egyáltalán nem is beszél, ezért egyszerűbb, ha tolmács segítségét veszik igénybe.

Pozitívként említette, hogy bármilyen és bárhol (például egy cseh nyomozótól telefonon keresztül kapott információ) beszerzett, de hasznosnak vélt információ felhasználására van lehetőség bizonyítékként az ügyekben. Az interjúalany elmondta, hogy ha mégis felmerülne bennük, hogy felhasználhatják-e, szintén nagyon hasznos, hogy az ügyészekkel egymás mellett lévő irodákban dolgozhatnak.

Hátrányként említette, hogy habár a SIENA-rendszer hatékony és jól működik, mégsem kapnak az olyan egységek SIENA-végpontot, ahol fontos lenne, annak ellenére, hogy szintén nemzetközi bűncselekményekben nyomoznak.

Ennek a miértjére is rákérdeztem, ők azt a választ kapták a felsőbb vezetéstől, hogy csak ott építenek ki SIENA-végpontot, ahol hozzáértő, nyelvtudással rendelkező személyek dolgoznak. Azt mondták neki, hogy egy jól megszokott levelezőrendszerbe ne kerüljenek bele olyan információk, kérdések, amelyeknek ott nincs helyük, biztosítani kell a rendszer átláthatóságát.

A kábítószer-bűnözés kapcsán elmondta, hogy a Dél-Amerikából érkező szállítmányok már jelentősebbek, mint a Balkánon keresztül érkezők (a Balkánról

heroint és kannabiszt csempésznek). Egyre jellemzőbb, hogy Románián keresztül a Fekete-tengertől is érkeznek csomagok, valamint Montenegróból is. Dél-Amerikából spanyolországi és holland kikötőkbe (Rotterdam) érkeznek konténerekben a szállítmányok.

Az elmúlt években észrevették az osztrák kábítószerregységeknél dolgozók, hogy Ausztriából Magyarországra történik a kábítószer-csempészet, nem pedig fordítva, Ausztria egy közép-európai „kábitószerközponttá vált”, és innen történik a többi országba a csempészés. Ezért is vált szorosabbá az osztrák hatóságok együttműködése Magyarországgal és más szomszédos államokkal.

United Nations Office on Drugs and Crime

9. számú interjúalany

Foglalkozása, szolgálatellátás helye:

Research Officer

World Drug Report

Drug Research Section

Bécsben található az ENSZ (Egyesült Nemzetek Szervezete) Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC), ahova ellátogathattam, és interjút készíthettem.

Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala a globális hálózatokon keresztül segíti a tagállamokat, hogy „fellépjenek a kábítószeres, a bűnözés, a korrupció és terrorizmus által okozott veszélyek ellen, valamint azon dolgozik, hogy előmozdítsa a biztonságot és az igazságosságot mindenki számára”¹⁰.

Az UNODC-nél dolgozó kutatóval készített interjú során arra kerestem a választ, hogy egy ekkora nemzetközi szervezetben mikor és hogyan jelenik meg hazánk, jelenthet-e bármilyen előnyt a bécsi központ földrajzi közelsége hazánkhoz, illetve kábítószer-bűncselekmények nyomozásában tudnak-e támogatást nyújtani, ha igen, akkor az milyen formában jelenik meg. Az interjú elején a hangsúlyt arra helyezte az interjúalany, hogy melyek azok a problémák, amelyekkel a hivataluknak szembe kell néznie. Elmondta, hogy Törökország jelenti az egyik legnagyobb kihívást, azaz az onnan érkező kábítószer-szállítmányok,

¹⁰ Az Egyesült Nemzetek Bécsben. Lásd: www.unis.unvienna.org/unis/hu/unvienna.html

de a nemzetközi repterek jelentései szerint a Kínából érkező repülőgépek átvizsgálása során is találhatnak több kábítószer típust vagy prekurzorokat. A hivatal számára a legfontosabb, hogy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények felett az ellenőrzési tevékenység hatékony legyen, és további cél az országokban jelen lévő korrupció csökkentése.

Arra a kérdésemre, hogy pontosan milyen tevékenységet folytat a hivatal azon része, ahol az interjúalany is dolgozik, azt a választ kaptam, hogy ők kizárólag kutatásokat végeznek, valamint a tagállamok által adott ország kábítószerekkel kapcsolatos statisztikáját gyűjtik össze (például a drogok esetében milyen új alkotóelemekkel találkoztak, mik az új szállítási útvonalak, elfogások, lefoglalt kábítószer statisztikája stb.). Ezt követően abból fogalmaznak meg javaslatokat, vannak le következtetéseket a tagállamok számára. Azaz napi tevékenységük az úgynevezett elemző-értékelő munka vagy *monitoringtevékenység*. Magyarország tekintetében úgy fogalmazott, hogy több találkozót, konferenciát szoktak szervezni, ahol a tagállamok információt cserélhetnek, ezeken a találkozókön, konferenciákon Magyarország is részt szokott venni.

A hipotézisben szereplő állítást, amely szerint a Magyarországon folytatott kábítószer-bűncselekmények nyomozását elősegíti a globalizáció, valamint az integráció, az interjú során alátámasztottuk, mivel az ENSZ célja, hogy a 193 tagállamot úgy fogja össze az egyes területeken, hogy azáltal segítse valamennyit.

Az interjú során kitértem arra, mit gondol az interjúalany a szabad mozgásról, leginkább az EU-n belül. Kérdésemre a válasz az volt, hogy ez egy összetett és bonyolult témakör, előnyei és hátrányai is vannak, előny például, hogy a tagállamok nyitottabbá váltak ezáltal, az együttműködés a nemzetek között megnőtt, de emiatt a bűnözők is teret nyertek, és élnek a szabad mozgás jogával, ami hátrány ebben az esetben.

Következtetések, ajánlások

A kutatást összegezve a hipotézisekre kapott eredmények alapján elmondható, de leginkább megfigyelhető Magyarországon az elmúlt években a globalizáció mély megjelenése minden téren. A kutatás során szembevetendő volt, hogy a fiatal korosztály a leginkább nyitott az újonnan érkező technológiák és más újítások befogadására, míg az idősebbek azok, akik a leginkább elzárkóznak. Magyarországnak rendvédelmi szempontból jelentős szüksége lenne a nyitott

gondolkodású hivatásos személyek képzésére, majd alkalmazására. A hipotézisben szereplő tény, hogy az integráció, valamint a globalizáció a kábítószer-bűncselekmények nyomozását elősegíti, a készített interjúk és a kutatás alapján beigazolódott, de annak mértéke és iránya már nem ennyire pozitív. Az integráció által olyan nyomozási metódusokat sikerült egy-egy tagállamtól elsajátítani, amelyek számunkra hasznosak, ennek ellenére nemcsak a hatóságok tagjai válnak egyre inkább képzetté, hanem a bűnözők is, ami viszont egy hátráltató tényező. Ezért a hipotézis más-más értelmet nyerhet, attól függően, hogy milyen szempontból kutatunk.

Szerepel továbbá a hipotéziseim között néhány hátráltató tényező, amelyekre választ leginkább az interjú készítése közben kaptam. Így a hipotézisben szereplő tények, mint az anyagi nehézségek, az eltérő nyelv használata vagy az eljárásjogi akadályok fennállnak, habár javulás figyelhető meg a törvényalkotók körében, akik igyekeznek elősegíteni a nyomozásokat.

Úgy vélem, a kiberteret egyre inkább komolyan kell venni, és egyre több olyan speciális szakemberre van szükség, aki összefogva képes megfigyelés alatt tartani a kiberteret. Ez azért is fontos, mert a klasszikus kábítószeres elkövetési magatartásokon túlmutatnak a kibertérben megjelenő fenyegetettségek, ahol már bárki bármikor áldozattá válhat. A kibertér hatása jelentős a kábítószer-bűnözésen kívül más nemzetközi bűncselekmények esetében is.

A fentiekre tekintettel fogalmaztam meg azon javaslatokat, amelyek még inkább elősegítik a fennálló hibák és hátráltató tényezők leküzdését.

Úgy vélem, a bűncselekmények elkövetési magatartásai rendkívül gyorsan változnak, amivel tartani a lépést egy bürokratikus rendszerben nem könnyű. Álláspontom szerint olyan képzésekre lenne szükség, akár a CEPOL-, akár már a hivatásos hallgatók képzése során, amelyek hangsúlyt fektetnek az együttműködések elősegítésére a tagállamokkal. Például az Európai Unió belüli tagállamok rendőrakadémián tanuló hallgatóinak csereprogramja vagy a szakmai nyelv oktatása több óraszámban, intenzívebben. A már hivatásos rendvédelmi dolgozók körében olyan továbbképzések megszervezése, amelyeken csak és kizárólag a munkájukat elősegítő előadások, foglalkozások zajlanak, valamint javaslataim között szerepel egy mentorprogram kiépítése a nemzetközi bűnügyi együttműködések terén, amely által kerületi szinten és városi kapitányságok szintjén is kiépülne a rendszer.

A dolgozatom csupán egy részét képezi és inkább egy kezdeti szegmensét mutatja be annak a tág kutatási területnek, amellyel foglalkozom, mára már doktori iskola keretei között. De a kihívás feladva, hiszen egy nemzetközi kutatásnak

számos feltétele van. A jövőben a dolgozatot tartalmát további kutatások eredményeivel és tudással tervezem bővíteni és szélesíteni. Végezetül igyekeztem a hibák feltárásával, a későbbi kutatásaimmal ezekre megoldási javaslatokat tenni, a jelenlegi helyzetről reprezentatív képet nyújtani és a szakma számára gyakorlati szempontból hasznos, célszerű, alternatív válaszokat adni.

Szakirodalom

- Fidrich Róbert: *Globalizáció és környezet*. Budapest, Magyar Természetvédők Szövetsége, 2002. Online: <https://mek.oszk.hu/01400/01449/01449.htm>
- Célok és értékek. Az Európai Unió hivatalos portálja. Online: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_hu
- Sallai János: A globalizáció rendészeti kihívásai. In Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV*. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2013. 37–41. Online: www.pecshor.hu/periodika/XIV/sallai.pdf
- Szijártó István: Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoportokban. *Ügyészek Lapja*, 26. (2019), 6. 59–73. Online: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2724>

Jogi források

- 36/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a szervezett bűnözés megelőzésére és visszaszorítására vonatkozó információk cseréjéről szóló, Budapesten, 2000. január 13-án aláírt Egyetértési Nyilatkozat kihirdetéséről
- Egy biztonságosabb EU: rendőrségi együttműködés és válságkezelés*. 2014. Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:230401_1&from=EN
- Az Európai Parlament és a Tanács 513/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a Belső Biztonsági Alap részét képező, a rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem, valamint a válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz létrehozásáról és a 2007/125/IB tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről
- Az EUROJUST és a közös nyomozó csoportok (JITs) tevékenységéről*. 2018. Online: <http://ugyeszseg.hu/az-eurojust-es-a-kozos-nyomozo-csoportok-jits-tevekenysegerol/>